

tretje je bolj estetično in historično, drugo (Dežmanovo, o hrvaški književnosti) pa statistično in realno. Baš tega sem prebral s posebnim zanimanjem, ker nudi nekaj, kar se ne sliši pogosto: vpogled v pisateljsko gospodinjstvo in v razmere pri založnikih in knjigotržcih; večkrat se rabi izraz „mizerija“ in njemu prikimamo temraje, ker leži v njem tudi prava označba za razmere, ki so nam kaj blizu.

Vsa poročila zaslužijo, da bi se izročila knjigarskemu prometu; Popovićevo je natisnjeno tudi v „Srpsk. Knj. Glasn.“ št. 118 in v Brank. Kolu I. 1905, št. 51/52, str. 1617 idd.

Dr. Jos. Tomišek.

Slovensko gledišče. A. Drama. Predpustni čas, sicer tako ugoden gledišču, nam je prinesel nekaj prav lepih dramskih predstav, ki so nas vsaj deloma odškodovale za to, kar smo pogrešali v prvih dveh tretjinah letošnje glediške sezone.

Dne 30. januarja smo videli prvič na našem odru Ibsenovo dramo „Sovražnik ljudstva“. Če bi te igre ne bil spisal Norvežan Ibsen, spisal bi jo lahko tudi kak Slovenec! Tako znana, tako domača se nam zdi snov, ki jo je obdelal v njej pesnik! Že iz tega dejstva izhaja, da je drama pri nas učinkovala. No, učinkovati mora povsod, kjerkoli velja zakon o nedotakljivosti oblastvene avtoritete, pa naj to v posameznem primeru še tako nasprotuje zdravi pameti in naj bo še tako nehasnovito, da, celo škodljivo človeški družbi. Znamenito je naslikan tu boj brata-uslužbenca proti bratu-oblastniku! Tolika je razlika v nazorih in v temperamentu obeh Stockmannov, da si ju človek težko misli kot brata. Toda česa ne storita vsega oblast in moč iz človeka!... Ako bi Oton Stockmann in Ivan Stockmann zamenjala službi, kdo ve?... Trda sta pač oba enako!... In da je oni mirnejši, ki se čuti močnejšega, je umevno!... Ibsen nam ne pove, kako se je naposled ta boj končal. Da se utripi Iv. Stockmannovega srca ne bodo dali regulirati, kakor bi se komu ljubilo, da se mož dr. Stockmannove odločnosti ne bo uklonil kar tako, o tem ne bo dvomil nihče. Pač pa dvomimo, da bi se tista končna zmaga, na katero se zanaša dr. Stockmann, obistinila. — Za vsako tako zmago je treba dosti, dosti dr. Stockmannov! Poedincu se zmaga malokdaj posreči! No, Ibsen baš hoče vzgojiti take ljudi. To je jedro in pomen igre! — Vpliv te Ibsenove drame se kaže v raznih literaturah. Kolikor toliko tudi v naši.

Poseben sijaj je zadobila predstava te drame na našem odru po dejstvu, da je nastopil v vlogi dr. Stockmanna gospod Fijan z zagrebškega gledišča. Spričo njegove igre smo popolnoma pozabili, da smo v gledišču. Večja pohvala o igralcu, mislimo, se ne da izreči!

Tudi za prvo izvirno noviteto imamo zahvaliti predpustni čas. Dne 6., 8. zvečer in 18. februarja popoldne so se uprizorili „Cigani“, malomestna šaloigra s petjem v treh dejanjih, spisal Jakob Dolinar.

V tehniškem oziru so „Cigani“ dovršeno delo. Avtor pozna dobro glediški oder in njegove zahteve. Dejanja je v igri dosti, istotako situacijske komike in pa — pikre persiflaže. Poleg nekaterih starih in precej slabih besednih dovtipov se nahaja v igri tudi mnogo prav dobrih. Komur posamezni dovtipi ne ugajajo, naj

pomisli, kdo jih dela in kje se delajo. Meni se zdi, da gospod pisatelj v teh ponesrečenih dovtipih ni nameraval kazati toliko svoje duhovitosti, nego neduhovitost drugih. Ti dovtipi so mu bili izvrsten pripomoček pri slikanju miljeja! — Značaji nastopajočih oseb so dobro risani. A za moj okus je v igri nekoliko preveč drastike. Najbrž so v tem pogledu to in ono igralci zagrešili. Zdi se mi tudi, da si pisatelj Anice ni povsem tako mislil, kakor jo je predstavljala gospodična Spurna. To bi bila kaka nemška „Dorfschöne“, pri nas so dekleta na drug način naivna.

Zadnje dejanje trpi radi neverjetnosti. Avtor je čutil to in izposodil si je — pač nevedoma — nadzornika iz „Lanovca“. Hotel je zaključiti s plesom, a kako naj bi se vršil ples v pisarni vpričo nadzornika, ako ni ta že posebno blag in popustljiv človek? Ali ta popustljivost sega vendar malo predaleč! Bolj verjetno in bolj komično bi bilo, če bi se ples vršil zoper voljo nadzornikovo! Kaj ve cigan, kaj je pisarna, kaj nadzornik! Zaroko vidi, pa začne plesati! In sluga v svoji pijanosti tudi lahko pleše! To se ne bo nikomur čudno zdelo. Nadzornik pokaže svojo blagodušnost še vedno lahko na ta način, da zatisne oči spričo vsega tega, kar se je zgodilo — zoper njegovo voljo. Tudi drugače bi se dal še napraviti efekten konec. Sicer pa nič ne de, če igra tudi izgubi nekoliko na zunanjem efektu, ako pa pridobi na drugi strani na notranji vrednosti! —

„Mali lord“, igrokaz v treh dejanjih, ki ga je spisal Mrs. Hodgson Burnett in ki se je uprizoril kot noviteta na našem odru dne 10. in 22. februarja, je eden izmed onih dandanes precej redkih dramatičnih proizvodov, ki vzbujajo v gledalcu čustvo všečnosti in neke tihe zadovoljnosti. Živcev si nihče ne razburja ob igrah te vrste in baš zato je prav, ako se zdajpazdaj uprizarjajo, tem bolj, ker jim je jedro vseskozi zdravo.

Velikanski je prepad med igrami te vrste in igro, kakršna je Viktorja Huga znamenita drama v treh dejanjih (petih slikah) „Lukrecija Borgia“, ki se je igrala prvič na našem odru dne 18. februarja zvečer. — O tej predstavi, pri kateri so se naši igralci odlikovali, mogoče kaj več prihodnjič.

Razen navedenih smo imeli zadnji čas še sledeči dramski predstavi: dne 2. februarja popoldne so ponovili veseloigro „Potujem s hčerko“, a dne 4. februarja so igrali tretjič istotako popoldne „Brate sv. Bernarda“.

B. Opera. Dne 25. januarja so peli drugič in dne 2. februarja zvečer tretjič v sezoni „Čarostrelca“. Smetanovega „Daliborja“ smo čuli prvič v sezoni dne 27. januarja, drugič pa 4. februarja zvečer. V dneh 13., 16. in 20. februarja se je uprizorila kot noviteta velika narodna opera v štirih slikah „Poljski žid“, besedilo po noveli Erckmann-Chatrina spisala Viktor Leon in Rihard Batka, uglasbil Karel Weis. Prvo dejanje te opere je precej monotono, tem bolj dramatično pa je dejanje v ostalih treh slikah, da, za opero skoro predramatično. „Poljski žid“ je brezdvomno duhovito, po jasno izraženih vodilnih motivih v krasno celoto spojeno, zaokroženo glasbeno delo, ki se odlikuje zlasti po izborni karakterizaciji. Beseda in ton sta tu res v najlepšem skladju in celo lajik mora čutiti, kako drug drugega podpirata, drug drugemu vekšata pomen in moč. Kdor je načelen nasprotnik Wagnerjeve godbe, se seveda tudi za to opero ne bo posebno ogreval. Kajti melodij tu ni. Umetniški učinek opere pa je vsekakor velik.

Ob premieri te opere je imel svoj častni večer zaslužni kapelnik naše opere gosp. Hilarij Benišek, ki si je s svojo vestnostjo in spretnostjo pridobil splošne simpatije našega občinstva.

Dr. Fr. Zbašnik.